

ZARZECZE – NIEPODLEGŁA REPUBLIKA W WILNIE

MIEJSCE, W KTÓRYM MIEŚCI
SIĘ HISTORIA I SZTUKA

VILNIUS

Zarzecze – najmniejsza dzielnica Wilna o powierzchni zaledwie 0,6 km², oddzielona od wileńskiej Starówki rzeką Wilenką. Zarzecze, będące na początku lat 90. dosyć niespokojnym miejscem, dziś przerodziło się w piękne sądziectwo artystów, intelektualistów i przedsiębiorców. W dniu 1 kwietnia 1997 r. Zarzeczenie, niby żartując, lecz w rzeczywistości poważnie podchodząc do sprawy, ogłosiło niepodległość. A cóż to za niepodległa republika bez pieniędzy, władz, hymnu, konstytucji i, co najważniejsze, wolnego ducha – na Zarzeczcu znajdziesz wszystko.

Witamy

Sztuka

Historia

Na granicy

1. MOST ZARZECZNY I POSTERUNEK GRANICZNY

Maironio/Užupio g.

Czy niepodległa republika może istnieć bez posterunku granicznego? Główne wejście do Republiki Zarzecza prowadzi przez Most Zarzeczny. Z okazji Dnia Niepodległości obchodzonego corocznie 1 kwietnia pojawia się tu urząd celny, więc możesz upiększyć paszport unikalną pieczętką. Przez resztę roku poręcze mostu stają się dowodem zależności od miłości – zakochani ślubują kłódkami być ze sobą na zawsze.

2. POD ZARZECZNYM MOSTEM

Maironio/Užupio g.

Dowiedz się, co wyznaczył Ci los – zejdź pod Most Zarieczny i zobacz, czy woda w rzece pozwoli zabijać się na Huśtawce Przeznaczenia. Odwróć głowę na bok, a zobaczysz, że spogląda na Ciebie kolejna tajemnica Zarieczna – Syrenka. W 2004 r. w czasie potopu postanowiła zanurkować, lecz wróciła do domu i teraz znów przesiaduje w niszy na nabrzeżu. Tylko ostrożnie – gdy usłyszysz jej śpiew, możesz ulec pokusie pozostania w Zarieczu na zawsze.

3. „MAGNESY I CUDA“

Užupio g. 2a, www.umi.lt, +370 622 75805

Jeśli nagle dopadło Cię uczucie przyciągania do Zarieczu, wiedz – to magnesy wykonują swoją pracę. Zajrzyj do niezwykłego Centrum Informacji w Zarieczu pełnego malutkich przedmiotów, zdjęć i historii, które urzekają każdego. Kup drobnostkę na pamiątkę, wyślij pocztówkę z rzadką pieczęcią Zarieczu lub dowiedz się, co jest nowego i nieodkrytego do obejrzenia.

4. RZEŻBY W INKUBATORZE SZTUKI ZARZECZA

Užupio g. 2a

1996 r. w domu nad Wilenką grupka studentów z Wileńskiej Akademii Sztuk Pięknych założyła wspólnotę artystyczną. Inicjatywa zdobyła szerokie poparcie, toteż w 2002 r. artyści uzyskali zgodę Samorządu m. Wilna i utworzyli Inkubator Sztuki Zarzeczca. Miejsce to słynie z zaskakujących rzeźb i instalacji, które ciągle się zmieniają. Zajrzyj i daj się zadziwić, zaczerpnij natchnienia, wybuchnij śmiechem, a może poczuj się nieswojo.

5. KLASZTOR BERNARDYNÓW

Malūnų g. 3

Klasztor, słynący niegdyś z dużej biblioteki, dziś należy do Wileńskiej Akademii Sztuk Pięknych. W powietrzu unosi się wolność, twórczość i studencki śmiech. Po drugiej stronie rzeki znajduje się plac Tybetański i rzeźba „Mandala”. Można tutaj trafić, krocząc przez bezimienny most i wciąż zatrzymując się, by pooglądać kłódki miłości.

6. CENTRUM SZTUKI WIZUALNEJ JONASA MEKASA

Malūnų g. 8, www.mekas.lt, +370 614 78470

Prawdziwy dom sztuki awangardowej, Centrum Sztuki Wizualnej, został nazwany imieniem Jonasa Mekasa – legendarnego artysty wizualnego i honorowego obywatela Republiki Zarzecza. W Centrum tym znajdziesz prace Jonasa Mekasa i Jurgisa Macziunasa, którzy są pionierami ruchu *fluxus* w sztuce nowoczesnej, jak też eksperymenty współczesnych artystów tworzących za pomocą różnych środków przekazu. Są tu organizowane zajęcia edukacyjne – to idealne miejsce, żeby dowiedzieć się wszystkiego o *fluxus*.

7. ANIOŁ ZARZECZA

Skrzyżowanie Malūnų-Užupio-Paupio g.

Istnieje legenda, że miejsce dla Anioła zaproponował Dalai Lama podczas jednej ze swoich wizyt w Wilnie. Jednak prawda też jest bardzo piękna: Zarzeczanie szukali miejsca, w którym mogliby uwiecznić anioła stróża Zarzecza – Zenonasa Szeitinisa, artysty i aktywnego członka wspólnoty. To za jego sprawą dzielnica nienależąca do najpiękniejszych ani do najspokojniejszych została przemieniona w takie Zarzecze, jakie widzimy dzisiaj.

8. KONSTYTUCJA ZARZECZA

Aleja Konstytucji, Paupio g.

Jak w krótkim manifestie może zmieścić się bohemiczny duch Zarzecza? Wystarczy zajrzeć do konstytucji Zarzecza. Punkt 41 pomoże zrozumieć sposób myślenia i życia mieszkańców – przecież „Człowiek ma prawo do szczęścia”. Konstytucję w ciągu trzech godzin stworzyli Zarzeczanie Romas Lileikis i Tomas Czepaitis. Uwieczniony na metalowej płycie manifest jest obecnie przetłumaczony na ponad 50 języków i widać go wyraźnie na ścianie przy ulicy Paupio. Wejdziesz, a dowiesz się, że „Człowiek ma prawo mieszkać nad Wilenką, a Wilenka przepływać obok człowieka”.

9. WILEŃSKI CECH GARNCARZY

Użupio g. 9/Paupio g. 2-20, +370 659 99040

W małym studiu ceramicznym odżywa dawne rzemiosło. Korzystając z narzędzi z czasów średniowiecza, mistrzowie Cechu Garncarzy odtwarzają ceramiczne wyroby w oparciu o pozostałości pochodzące z wykopalisk archeologicznych. Wejść poglądać stałą wystawę – założyciele Cechu opowiedzą ciekawe historie o każdym ekspozycie. Najfajniej się ich słucha, popijając kawę ze zrekonstruowanych filiżanek, a nawet samym próbując tchnąć życie w glinę.

10. KOŚCIÓŁ ŚW. BAŁTROMIEJA

Użupio g. 17, +370 5 272 3340

Mały kościółek stoi w Zarzeczcu od 1824 r., jednak niemal całkowicie stapia się ze znajdującymi się obok domami. Po odnalezieniu go czekają niezwykle widoki ze wzgórza. W czasach radzieckich mieściła się tam pracownia rzeźbiarska. Dziś kościół św. Balthomeja należy do niewielkiej białoruskiej wspólnoty katolickiej w Wilnie, a msze odbywają się w języku białoruskim i polskim.

11. „PRZECIĄG” JONASA MEKASA

Užupio g. 24

Do dzieła sztuki awangardowej można wejść. „Przeciąg” łączy Wileńską Akademię Sztuk Pięknych i ulicę Zarzeczną. „Przeciąg” zdobią obrazy artystów z całego świata. Wąziutka aleja została nazwana imieniem Jonasa Mekasa, twórcy filmowego i pioniera amerykańskiego kina awangardowego litewskiego pochodzenia. Jeśli masz ochotę na więcej awangardy, przejdź przez Wilenkę po moście „Fluxus” – jest to jedyny kryty pieszy most poświęcony Jurgisowi Macziunasowi.

12. ŻYDOWSKIE DZIEDZICTWO

Krivių g. 123

Zarzecze przez długie lata było zamieszkiwane przez żydowskich kupców. W końcu Zarzecza mieścił się stary cmentarz żydowski. Dziś pozostał po nim tylko monument. Cień synagogi działającej do 1941 r. można zobaczyć we współczesnym domu mieszkalnym.

13. GÓRA ALTANY

Krivių g. 18

Nazwa jednego z najwyższych wzgórz w Wilnie pochodzi od włoskiego słowa *altano*, oznaczającego taras na dachu lub *altanę*. Taka *altana* przetrwała do dziś – w 1933 r. zbudowała ją Wilnianka *Melania Dłuska* z mężem, którzy hodowali tu egzotyczne rośliny. Mimo że rada miasta nie wydała pozwolenia, budowała i tak została wzniesiona. Z góry otwiera się zachwycający widok. Jeśli wespnieiesz się po schodach do góry w pobliżu Gimnazjum w Zarzeczcu i podążysz ścieżką, nie trzeba będzie długo iść.

14. DREWNIANA ARCHITEKTURA DZIELNICY

Baltasis skersgatvis

Nie pomyśl, że zabrnąłeś na wieś. Po prostu trafites do osobliwej części ekscentrycznego Zarzeczca. W Białym Zautku czas się jakby zatrzymuje. Tu sady i drewniane domki przypominają o długiej historii dzielnicy – tak wyglądały pierwsze domy w Zarzeczcu.

15. CMENTARZ BERNARDYŃSKI

Žvirgždyno g. 3

Chociaż może się wydawać, że nie ma co spacerować i rozglądać się po cmentarzach, warto zwiedzić Cmentarz Bernardyński. Przypomina park, dlatego w XIX wieku był popularnym miejscem spacerowym. Na założonym w 1810 r. cmentarzu spoczywa wiele wybitnych osobistości, takich jak malarz Kanuty Rusiecki, artysta malarz Wytautas Kairiukstis, profesor Leon Borowski.

16. BAZAREK NA SAFIANIKACH

Aukštaičių g. / Mairionio g.

Targowisko Tymo

W XVI–XIX w. mieściło się tu osiedle miejskich garbarzy. W czasach radzieckich zostało wyburzone, a niedawno stało się targowiskiem. W cieplej porze roku odwiedź pierwszy miejski rynek produktów ekologicznych. W letnie piątki i soboty wstęp na „Open Kitchen” i skosztuj ulicznego jedzenia, które prezentują kuchnie na kółkach i najlepsze restauracje w mieście.

COROCZNE IMPREZY W ZARZECZU:

W najbliższy weekend do dnia św. Patryka – tradycyjne obchodzenie dnia św. Patryka i malowanie Wilenki na zielono 1 kwietnia – Dzień Niepodległości Zarzecza

Drugi dzień świąt Wielkanocnych – Dzień Białego Obrusa, Piknik na Zarzeczu

W ciepłej porze roku (wiosna-wczesna jesień) – targ spożywczy „Open Kitchen” w piątki i soboty. Miejsce zostanie sprecyzowane

Listopad – Dni kina estońskiego

11 listopada – Dzień Wiatru, festiwal fotografii, muzyki, kina i filozofii

GALERIE:

Galeria w Zarzeczu, tradycje dawnej sztuki jubilerskiej, Užupio g. 3-1, +370 5 231 2318

Most Sztuki, wystawy litewskich artystów, Užupio g. 16, +370 606 28088

V20, współczesne wyroby jubilerskie, Polocko g. 2, +370 600 22700

Galeria prac autorskich Edity Suchockytė, Užupio g. 14-1, +370 618 15323

Tartle, Centrum sztuki litewskiej, Užupio g. 40, +370 5 2681888

PO KUFELKU:

Šnekutis, pierwszy bar w Wilnie oferujący piwo pochodzące z małych browarów, Polocko g. 7A, +370 650 47 054

Špunka, podobno najmniejszy bar w Zarzeczu, Užupio g. 9-1, +370 652 32 361

Devinkė, bar dla poetów, bardów i miłośników piwa, +370 61536434

KAWA I SŁODYCZE:

Deserownia Liu, ozdobne torty i ekskluzywne desery, Užupio g. 20, +370 69010644

Piekarnia Thierry, francuska elegancja do ostatniej kruszynki, Užupio g. 13, +370 679 09 081

Krminė, tradycyjne litewskie przysmaki i chleb, Užupio g. 38, +370 640 49 042

CoffeeL, niezwykła kawa i lody domowe Užupio g. 9, +370 610 60160

Huracān Coffee, kawiarnia w stylu steampunk, Užupio g. 13-9, +370 659 59 125

SMAKI ZARZECZA:

Sweet Root, wyjątkowa i nowoczesna kuchnia w Wilnie, Užupio g. 22, +370 685 60767

Užupio kavinė, delektuj się widokiem na rzekę, Užupio g. 2, Vilnius, +370 5 212 2138

Paupio 12, rozkoszuj się wykwintną kolacją, Paupio g. 12, +370 676 09 912

Šturmų švytury, tylko bardzo świeża litewska ryba, Užupio g. 30, +370 656 98000

Health, postaw na zdrową i pyszną kolację, Malūnų g. 4, +370 649 09 333

Kitsch Restauracija Galeria, miejsce do wypróbowania niebieskiego burgera „Užburgeris”, który czerpie inspirację z sztuki i duszy Zarzecza, Užupio g. 4, +370 607 64614

SKLEPIKI Z PAMIĄTKAMI:

Visokią Dailtų Krautuvėlė, perfumy niszowe, pozytywki i mnóstwo drobiazgów, Užupio g. 20, +370 5 210 5217

Keistoteka, sklep używanych książek, pocztówek, licencjonowane pamiątki Zarzecza, mile drobiazgi, Paupio g. 2, +370 689 40 687

Baltic Shamans, tradycyjne wyroby jubilerskie i pamiątki, Užupio g. 2, +370 620 35 311

Kanapinė krautuvė, wszystko z konopi, Užupio g. 14, +370 645 37 801

Locals.lt, ubrania i akcesoria litewskich designerów, Užupio g. 10-23

Kolekcja, zdrowie, uroda, upominki i wiele innych niepowtarzalnych drobiazgów, Užupio g. 7, +370 5 212 0012

Vilnius in love, pocztówki, magnesy, tekstylia, bursztyń, Užupio g. 1, +370 699 56641

MAPA

